

Oikeusministeriö

Sisäasiainministeriö

Puolustusministeriö

Microsoft Oy kiittää mahdollisuudesta lausua tiedustelulainsäädäntöä valmistelleiden työryhmien mietinnöistä. Neljä erillistä lakia tai lainmuutosta, perustuslain muuttaminen mukaan luettuna muodostavat kokonaisuuden, jota tulee tarkastella yhdessä ja siksi myös lausumme niistä yhtenä kokonaisuutena.

Ymmärrämme, että järjestäytyneessä yhteiskunnassa viranomaisten on varmistettava kansalaisten ja yhteiskunnan turvallisuus monenlaisia uhkia vastaan. Demokraattisessa yhteiskunnassa viranomaisten turvallisuuden takaamiseksi suorittamien tehtävien on perustuttava lakiin. Viranomaisten suorittama tiedustelutoiminta on osa turvallisuuden varmistamista. Tiedustelutoimintaa koskevassa lainsäädännössä viranomaisten toimivaltuudet, niiden käytön valvonta, yksilöiden perusoikeudet ja elinkeinopoliittiset kysymykset on oltava tasapainossa.

Pilviteknologiaan perustuvat palvelut eivät tunne maantieteellisiä rajoja. Joudumme teknologiatoimittajana löytämään tasapainon eri osapuolten oikeuksien välillä ja samalla navigoimaan useiden maiden toisinaan ristiriidassa olevien lakien kanssa. Siksi olisi ensiarvoisen tärkeää, että ainakin Euroopan Unionin alueella tiedustelulainsäädännön harmonisointi etenisi. Myös nyt käsillä olevaa lainsäädäntöehdotusta tulisi tarkastella tästä lähtökohdasta.

Useat teknologiayhtiöt, muun muassa Aol, Apple, Facebook, Google, Twitter ja Microsoft, ovat yhteistyössä kiteyttäneet tiedustelua ja viranomaisten toimivaltuuksia digitaalisessa maailmassa koskevat globaalit periaatteet viiteen pääkohtaan. Periaatteet on julkaistu sivustolla www.reformgovernmentsurveillance.com. Myös nyt käsillä olevan lainsäädäntöehdotuksen arvioinnin tulisi tapahtua näiden periaatteiden pohjalta, jotta turvallisuustarpeiden ja perusoikeuksien välinen tasapaino voisi toteutua parhaalla mahdollisella tavalla.

Olemme myös yhtiönä laajemmin pohtineet pilvipohjaisen teknologian yhteiskuntapoliittisia merkityksiä ja politiikkahaasteita [A Cloud for Global Good](https://news.microsoft.com/cloudforgood/) julkaisussamme (<https://news.microsoft.com/cloudforgood/>), joka sisältää 78 politiikkasuositusta mm. kyberturvallisuuteen ja [kyberrikollisuuden torjuntaan](https://news.microsoft.com/cloudforgood/policy/briefing-papers/trusted-cloud/modern-cybercrime-prevention.html) liittyen (<https://news.microsoft.com/cloudforgood/policy/briefing-papers/trusted-cloud/modern-cybercrime-prevention.html>).

Lisäksi lausumme muutamaan yksityiskohtaan liittyen seuraavaa:

Tiedustelumenetelmien käyttöä tulisi rajoittaa

Jäljentämistä koskevassa osassa todetaan jäljentämisen koskevan fyysisiä esineitä ja dokumentteja, ei esimerkiksi palvelimia. Suurten datakeskusten turvallisuutta suojellaan erittäin tarkoin. On syytä pohtia, onko tarkoitus, että ehdotettu lainsäädäntö koskisi paikkatiedustelua tai laitteiden, menetelmien ja ohjelmistojen käyttöä tiedusteluun datakeskuksissa. Datakeskuksissa luvatta tapahtuva tiedustelu torjutaan riippumatta siitä, kuka mahdollisesti pyrkii datakeskukseen tunkeutumaan. Mikäli datakeskuksista ajatellaan esimerkiksi kopioitavan tietoja, on erittäin suuri vaara, että muiden asiakkaiden luottamuksellisia liikesalaisuustietoja tai yksityisyydensuojan piiriin kuuluvia tietoja tulee viranomaisten tietoon. Tällainen toiminta, vaikkakin tuomioistuimen huolellisen harkinnan perusteella, olisi äärimmäisen ongelmallista.

On myös syytä pohtia lain vaikutuksia datakeskusten sijoittumispäätöksiin, mikäli katsotaan, että nämä tiedustelumenetelmät koskevat myös datakeskuksia. Olisikin harkittava, että tietoyhteiskunnan palveluiden tuotantopaikat (käytämme Tietoyhteiskuntakaaren käsitettä) tulisi jättää paikkatiedustelun sekä laittein, menetelmin ja ohjelmistoin tapahtuvan tiedustelun ulkopuolelle.

Tiedustelumenetelmien käytön perusteita on selvennettävä

Poliisilaisissa ehdotetaan säädettäväksi tiedustelumenettelyjen käytön edellytyksistä. Yleisenä käyttöedellytyksenä mainitaan, että menetelmällä "*voidaan olettaa saatavan tietoja kansallista turvallisuutta uhkaavasta toiminnasta*". Edellytys on hyvin väljä varsinkin, kun edellytystä tarkennetaan yksityiskohtaisissa perusteluissa siten, että toimivaltuuden käyttöä koskevassa päätöksessä tai luvassa asia tulee osoittaa riittävällä tavalla. Tätä on syytä tarkastella ja täsmentää, kun työryhmämietintöä valmistellaan hallituksen esitykseksi.

Siviilitiedustelun kohteiden selkeä raja on onnistunut

Ehdotuksessa on varsin seikkaperäisesti pyritty rajaamaan siviilitiedustelun kohteet ja välttämään ns. massavalvonnan vaara tai viranomaisten toimivaltuuksien laaja harmaa vyöhyke. Pidämme selkeää rajausta varsin onnistuneena.

Salausjärjestelmien käyttöä ei saa estää

Microsoft Oy haluaa korostaa, että yrityksille ei saa asettaa velvoitteita heikentää, estää tai kiertää salausratkaisuiden käyttöä.

Tiedonsiirtäjän käsitettä on täsmennettävä

Lakiehdotukset luovat uuden *tiedonsiirtäjän* käsitteen. Termi on uusi ja poikkeaa muussa lainsäädännössä olevista määritelmistä kuten *teleyritys* tai *viestinnän välittäjä*. Työryhmän mietinnössä todetaan, että uusi tiedonsiirtäjä-käsite koskisi noin kymmentä yritystä mainitsematta kuitenkaan ensimmäistäkään esimerkkiä. Kansainvälisessä lainsäädännössä tuntematon käsite on haasteellinen varsinkin, kun sitä ei ole pystytty tarkemmin rajaamaan tai osoittamaan esimerkein millaisia toimijoita tarkoitetaan. On vältettävä tilanteita, joissa toimijat joutuvat soveltamaan keskenään ristiriidassa olevia eri maiden lakeja esimerkiksi datakeskusten sijainnin takia. Tämä koskee erityisesti pilvipalveluita. Tiedonsiirtäjä-käsitteen määritelmää on harkittava tarkoin ja sen vaikutuksia on tarkasteltava myös kansainvälisestä näkökulmasta.

Elinkeinoelämän keskusliiton (EK) lausunnossaan esittämä tiedonsiirtäjä-käsitteen määrittäminen rajat ylittävän tietoliikenneyhteyden hallinnan tai omistamisen avulla selventäisi mielestämme riittävästi käsitettä.

Läpinäkyvyys on varmistettava avoimella raportoinnilla

Viranomaisten tietopyynnöistä pitää lähtökohtaisesti pystyä kertomaan ja raportoimaan. Läpinäkyvyydellä on merkitystä luottamuksen synnyttämiseksi sekä palveluja kohtaan mutta myös suhteessa viranomaisten toimintaan. On siis syytä määritellä läpinäkyvyyteen liittyvät menettelyt.

Microsoft raportoi puolivuositain kaikista viranomaisten tietopyynnöistä sivustolla <https://www.microsoft.com/en-us/about/corporate-responsibility/lerr/>. Näissä raporteissa on myös Suomen viranomaisilta saatujen tietopyyntöjen lukumäärät.

Läpinäkyvyys toteutuisi parhaiten, mikäli viranomainen veloitettaisiin ja tietopyyntöjä saaneet toimijat oikeutettaisiin raportoimaan tietopyynnöistä. Vertailukelpoisuuden säilyttämiseksi raportointi olisi sallittava kuuden kuukauden jaksoissa tai tätä tiheämmin. Olisi harkittava, tulisiko tällainen raportointi liittää osaksi tiedusteluvaltuutetun kertomusta.

Tiedusteluvaltuutetun toimintaedellytykset on varmistettava

Pidämme tiedusteluvaltuutettua luottamusta lisäävänä ehdotuksena. Tiedusteluvaltuutettu toimisi hyvin oikeudellisen valvonnan ja poliittisen valvonnan lisänä ja voisi lisätä luottamusta viranomaisten toimintaa kohtaan.

Tiedusteluvaltuutetulle on järjestettävä riittävät resurssit tehtävänsä menestykselliseen suorittamiseen. Ehdotuksessa kaavailut resurssit eivät tunnu riittävilä suorittamaan valvontaa tehokkaasti, jos tiedustelulupia käsittelevä oikeus ei jostain syystä toimisi hyvin.

Olisi mielestämme harkittava keinoja varmistaa, että pyyntöjen käsittely oikeudessa toteuttaa lain tarkoituksen ja oikeudella on käytettävissään riittävä asiantuntemus pyyntöjen käsittelyssä. Mainittakoon, että Suomen viranomaisten Microsoftille esittämistä tietopyynnöistä hylkäsimme vuosina 2013 – 2014 vain 2,2 % ja vuosina 2015 – 2016 8,8 %.

Olisikin mietittävä innovatiivisiakin keinoja sen varmistamiseksi, että myönnetyt luvat ovat lainmukaisia.

Torjumme tietojärjestelmätiedustelun yritykset

Tietojärjestelmätiedustelua saisi ehdotuksen mukaan kohdistaa tietojärjestelmiin sekä kotimaassa että ulkomailla. Microsoft suojaa parhaansa mukaan asiakkaiden tietoja. Torjumme palveluissamme tietojärjestelmätiedustelun yrityksiä samalla tavalla kuin muutakin rikollista toimintaa, vahvojen, nykyaikaisten ja tehokkaiden suojakeinojen avulla ja hyvällä osaamisella. Olemme myös yhtiönä sitoutuneet ilmoittamaan asiakkaillemme, mikäli havaitsemme heihin kohdistuneita valtiollisten toimijoiden tiedusteluyrityksiä.

Max Mickelsson

Tietoyhteiskuntasuhteiden johtaja, Microsoft Oy

maxmick@microsoft.com

050 49099 776